

імпортних операцій зі стратегічною сировиною та енергоресурсами. У зв'язку з тим, що банки не подають інформації про дійсних розпорядників грошових коштів офшорних компаній, стає неможливим документування фактів контрабанди та приховування валютної виручки, хоча фактично власниками підприємств-резидентів України та офшорних компаній є одні і ті ж особи.

Для виведення економіки України із «тіні», крім заходів спеціального характеру необхідно внести зміни до діючих чи розробити нові нормативно-правові акти. Після прийняття нового Бюджетного кодексу та затвердження нової структури класифікації доходів і видатків бюджету виникла нагальна потреба у розгляді Верховною Радою Закону «Про державний борг України» (підготовленого ще у 1995 році), в якому потрібно визначити адміністративну відповідальність за прийняття економічно не виправданих рішень у сфері управління державним боргом (встановити персоніфікований штраф до 1000 мінімальних заробітних плат).

Отже, необхідною умовою економічної стабільності України є дотримання балансу інтересів держави і населення. Ігнорування з боку керівників владних структур таких вимог, а також намагання лише силовими методами ліквідувати тіньову економіку як соціально-економічне явище в Україні, не усуне економічні проблеми, а загострить політичну ситуацію, що, в свою чергу, призведе через досить нетривалий період до соціального вибуху в суспільстві.

СТИМУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

*Кулик Олег Ігорович,
аспірант юридичного факультету Донецького національного
університету імені Василя Стуса*

Республікою Польща приділяється велика увага використанню

альтернативних джерел енергії. На рівні Європейського Союзу Польщу зобов'язано до 2020 р. досягти 15% частки кінцевого споживання електроенергії, виробленої з альтернативних джерел енергії. Згідно опублікованих розрахунків така частка складає 11,24%¹⁸⁸ та має динаміку до зростання. Важливу роль при цьому відіграє стимулювання виробників електроенергії з альтернативних джерел енергії, особливістю якого є вдале поєднання економіко-правових механізмів. Вивчення позитивного досвіду Республіки Польща щодо правового регулювання стимулювання використання альтернативних джерел енергії дасть можливість розробити рекомендації до вдосконалення законодавства України у цій сфері.

Вищенаведене вказує на актуальність обраної теми дослідження, метою якого є конкретизація способів та особливостей стимулювання використання альтернативних джерел енергії в Республіці Польща та демонстрація їх закріплення у законодавстві.

Правову основу стимулювання використання альтернативних джерел енергії в Республіці Польща складає насамперед Закон «Про відновлювані джерела енергії» від 20 лютого 2015 р.¹⁸⁹ (далі – Закон), інші закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Відповідно до Закону, виробники електроенергії з альтернативних джерел енергії можуть обрати між двома способами стимулювання, заснованому або на системі зелених сертифікатів (тільки для об'єктів альтернативної енергетики, введених в експлуатацію до 2016 року) або на системі аукціонів.

Так, до 2016 року основним способом стимулювання використання альтернативних джерел енергії була система зелених сертифікатів, що поєднувалась із системою квот. Почав функціонувати ринок зелених сертифікатів для забезпечення їх вільного обігу та можливості купівлі/продажу для досягнення квоти на обов'язкове використання альтернативних джерел

---

¹⁸⁸ Share of renewable energy in gross final energy consumption. URL: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/renewable-gross-final-energy-consumption-4/assessment-3> (дата звернення: 18.04.2019).

¹⁸⁹ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001148/U/D20171148Lj.pdf> (дата звернення: 18.04.2019).

енергії. Розпорядженням Міністерства Економіки від 5 травня 2014 р. передбачено щорічні розміри таких квот до 2021 року включно¹⁹⁰.

Також, відповідно до системи зелених сертифікатів виробники електроенергії з альтернативних джерел отримують право продавати усю вироблену електроенергію «гарантованому покупцю» за ціною, що дорівнює середній ціні на електроенергію у попередньому кварталі. Однак, починаючи із 1 січня 2018 р. майже усі виробники електроенергії з альтернативних джерел із установленою потужністю до 0.5 МВт (за винятком тих, що працюють на біогазі) втратили гарантію на продаж усієї електроенергії. Внаслідок цього «гарантовані покупці» переглянули або припинили договори про постачання електроенергії, які породжували в них зобов'язання купівлі усієї електроенергії альтернативного походження¹⁹¹.

На даний час виробники електроенергії з альтернативних джерел енергії, що ввели своє обладнання в експлуатацію до 2016 р. можуть продовжувати використовувати систему зелених сертифікатів, або ж переходити на систему аукціонів, що є новелою польського законодавства.

Система аукціонів наразі є основним способом стимулювання використання альтернативних джерел енергії у Республіці Польща. Аукціони проводяться не рідше одного разу на рік. На них виробники електроенергії з альтернативних джерел, що мають право на отримання стимулювання, можуть обрати між підтримкою у формі: 1) договору на постачання електроенергії із «гарантованим покупцем» за ціною, узгодженою в ході аукціону (у випадку якщо потужність обладнання нижче 0,5 МВт); 2) права на відшкодування різниці між передбаченими доходами від продажу фактично виробленої електроенергії за ціною, узгодженою в рамках аукціону, а також ринковою вартістю тієї ж електроенергії, обчисленої на основі середньодобової ціни

---

¹⁹⁰Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 5 maja 2014 r. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000671/O/D20140671.pdf> (дата звернення: 18.04.2019).

¹⁹¹Polish Incentive Schemes for Renewable Energy Generation. URL: <https://skslegal.pl/wp-content/uploads/2018/07/Alert-RES-29-June-2018-POLISH-INCENTIVE-SCHEMES-FOR-RENEWABLE-ENERGY.pdf> (дата звернення: 18.04.2019).

електроенергії, що котирується на товарній біржі в операціях на день наперед чи на два дні наперед (у випадку встановленої потужності обладнання 500 кВт або вище)¹⁹².

Цікавим є рішення польського законодавця стосовно стимулювання іноземних виробників електроенергії з альтернативних джерел. Так, з урахуванням дотримання ряду умов (насамперед попереднього укладення міжурядової угоди між Республікою Польща та державою, в якій знаходиться відповідний об'єкт альтернативної енергетики, що передбачає взаємну доступність стимулювання для виробників, розташованих в обох державах), система аукціонів буде також доступна для об'єктів альтернативної енергетики, які знаходяться за кордоном (ч. 8 ст. 73 Закону). При цьому максимальний обсяг електроенергії, виробленої за кордоном і придбаний на польському аукціоні, не може перевищувати порогового значення, визначеного нормативними актами, виданими Радою Міністрів, і в будь-якому випадку такий поріг не може перевищувати 5%.

Аналіз даного положення дозволяє дійти висновку, що для реалізації права зарубіжного виробника електроенергії з альтернативних джерел на отримання стимулювання в Республіці Польща у вигляді надання можливості взяти участь в аукціоні, необхідною умовою є передбачена законодавством можливість взаємного стимулювання в державі, де розташовується такий виробник. Не дивлячись на тісну співпрацю України та Республіки Польща у різних сферах економічної діяльності, у тому числі і в галузі енергетики, укладення угоди про взаємну доступність стимулювання між урядами навіть не обговорювалось. Варто зауважити, що в українському законодавстві не передбачено можливості стимулювання іноземних виробників електроенергії з альтернативних джерел. Навіть при ефективності такого способу стимулювання з економічної точки зору, без належного правового регулювання реалізувати його неможливо, оскільки стимули – це економічний вплив, проте форма їх закріплення – закон або інший нормативно-правовий акт (прийняття якого прямо передбачено

---

¹⁹² Ibidem

законом).

Як слушно зазначив О. Дякуновський, дослідження досвіду правового регулювання підприємницької діяльності в Республіці Польща є актуальним і доцільним із врахуванням можливості використання його результатів для вдосконалення чинного законодавства України та подальшої його адаптації до правових норм Європейського Союзу¹⁹³. Збільшення частки альтернативних джерел енергії в національному енергобалансі, у тому числі шляхом залучення іноземних виробників електроенергії з альтернативних джерел, сприятиме зміцненню енергетичної безпеки України та захисту її економічних інтересів. Більше того, наявність можливості для вітчизняних суб'єктів господарювання отримувати стимулювання в Республіці Польща сприятиме розвитку українського підприємництва у цій сфері.

Слід також зазначити, щодо польським законодавством також передбачені інші окремі стимули, спрямовані на «мікроустановки» встановленою потужністю до 40 кВт. Зокрема для таких «мікроустановок» передбачений «зелений» тариф (за ціною, що дорівнює 100% від середньої ціни на електроенергію за попередній квартал), за яким «гарантований покупець» зобов'язаний купувати електроенергію альтернативного походження. Також виробники електроенергії з альтернативних джерел енергії можуть отримувати низьковідсоткові кредити та податкові пільги¹⁹⁴.

На підставі проведеного аналізу можна конкретизувати способи стимулювання використання альтернативних джерел енергії в Республіці Польща, до яких віднести систему аукціонів, систему зелених сертифікатів, низьковідсоткові кредити та податкові пільги. Особливістю польського законодавства у цій сфері є запровадження можливості для стимулювання виробників електроенергії з альтернативних джерел енергії, що знаходяться за кордоном при умові наявності міждержавної угоди з іноземною державою, де

---

¹⁹³ Дякуновський О. Є. Загальні засади правового регулювання підприємництва в Республіці Польща. *Форум права*. 2016. № 5. С. 35–40.

¹⁹⁴ Promotion in Poland. URL: <http://www.res-legal.eu/search-by-country/poland/tools-list/c/poland/s/res-e/t/promotion/sum/176/lpid/175/> (дата звернення: 18.04.2019).

розміщується такий виробник, та обсягу закупуваної енергії. Запозичення такого досвіду для України з одного боку сприятиме зміцненню енергетичної безпеки та захисту українських економічних інтересів, а з іншого сприятиме розвитку підприємництва у цій сфері. Порядок взаємного стимулювання виробників електроенергії з альтернативних джерел має бути предметом окремого дослідження.

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НЕУСТОЙКИ В УКРАЇНІ І НІМЕЧЧИНІ

*Мамедова Світлана Маліківна,
аспірантка юридичного факультету Донецького національного
університету імені Василя Стуса*

Неустойка є санкцією, яка найбільш часто застосовується, за порушення правил здійснення господарської діяльності та є засобом забезпечення майново-господарських зобов'язань¹⁹⁵. Загалом, інститут неустойки є поширеним в Україні і в багатьох інших державах, зокрема, вона широко використовується в Німеччині.

Правове регулювання інституту неустойки в різних країнах є неодноманітним, а регулювання відносин в сфері договірної права, зокрема, за законодавством України та Німеччини, має значні розбіжності, що може призвести до того, що положення про неустойку, передбачені в договорах, укладених між фізичними та юридичними особами різних держав, можуть застосовуватися в них по-різному або взагалі визнаватися недійсними.

Дослідженню питання правового регулювання неустойки в Німеччині приділяли увагу такі науковці як А.Г. Карапетов, Д.В. Кущерець, С.А. Подоляк, І.М. Проценко, Н.А. Саніславова та інші, однак наявні наукові праці не вичерпують всю проблематику регулювання даного інституту міжнародного

---

¹⁹⁵ Луць В.В. Контракти в підприємницькій діяльності: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С 107.